

Ks. Robert Nęcek

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II

Edukacja medialna – zasady funkcjonowania w świecie nowych mediów, red. Klaudia Cymanow-Sosin. Wydawnictwo Homini. Kraków 2023 ss. 180.

Niewątpliwie edukacja medialna w epoce globalizacji mediów i w codzienności mediów nowych staje się rzeczywistością godną uwagi i najwyższego docenienia. Będąc procesem kształtowania i upowszechnienia zdolności krytycznego i świadomego korzystania z mediów, nie może być dziedziną zlekceważoną, gdyż skutki tego zlekceważenia mogą stać się niewybaczalne. Co więcej, w zakresie edukacji medialnej zdobywa się odpowiednie kompetencje, które pozwalają na właściwy odbiór przekazów medialnych i rozumny sposób korzystania z ich mocy, siły i oddziaływania. Oznacza to, że profesjonalista – promując edukację medialną – jest osobą umiejącą korzystać z mediów w sposób odpowiedzialny. W takim kontekście książka pod redakcją dr hab. Klaudii Cymanow-Sosin *Edukacja medialna – zasady funkcjonowania w świecie nowych mediów* jest wartą lektury, zastanowienia się i popierania w procesie promowania jej treści. Monografia składa się z czterech części – *Edukacja medialna – ideał, czy konieczność?*, *Nowe media – osiągnięcie czy wyzwanie?*, *Język mediów – „nabita broń” czy „oreź w obronie człowieka”?* i *Media Talk i Media View*.

W części pierwszej dr hab. Klaudia Cymanow-Sosin z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w tekście *„Edukacja medialna w kontekście nabywania kompetencji komunikacyjnych”* zwraca uwagę na rangę kompetencji medialnych w epoce cyfrowej na przykładzie projektu „Edukacja medialna”. Chodzi bowiem o właściwe przygotowanie do rozumnego korzystania ze środków przekazu. Z tej racji już na wstępie warto przywołać słowa Pani Profesor, że *„dziś edukacja medialna to kształtowanie umiejętności użytkowania mediów, ale także troska na poziomie instytucjonalnym i pozainstytucjonalnym o poprawność zachowań i ugruntowanie prawidłowych postaw wobec mediów”* (s. 13). Niezwykle ważne staje się poparcie postulatu Autorki o potrzebie edukacji medialnej na co dzień, gdyż wydaje się jakby ta edukacja na płaszczyźnie szkoły podstawowej, średniej, a czasem i uniwersyteckiej nie była właściwie doceniana, a nawet pomijana. Dlatego kształtowanie odpowiednich kompetencji jest właściwą odpowiedzią na wiele zagrożeń związanych z użytkowaniem mediów.

W tekście *„Edukacja medialna i kompetencje cyfrowe młodzieży”* prof. ucz. dr hab. Monika Przybysz z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego stwierdza,

że w świecie automatyzacji wielu procesów życia związanych z rozwojem sztucznej inteligencji edukacja medialna jest wprost konieczna i wołająca o wyjątkowe docenienie. Chodzi bowiem o to, że stosowanie algorytmów w komunikacji prowadzi do polaryzacji poglądów, a codzienność wcale nie jest dwukolorowa. Nieprzypadkowo więc prof. Przybysz powołała się na badania Królewskiego Towarzystwa Promocji Zdrowia, które wykazały, „że w ciągu ostatnich 25 lat wskaźniki depresji i lęku wśród młodych ludzi wzrosły o 70%, a media społecznościowe zdaniem badanych pogarszają ten stan. Raport pokazuje związek między używaniem portali społecznościowych przez ponad 2 godziny dziennie a niską samooceną, myślami samobójczymi oraz złą jakością snu”. Godnymi uwagi są czynniki ryzyka, na które narażone są dzieci – zaburzenia aktywności w grupie wiekowej, niebieskie światło LED smartfonu, tabletu, komputera i technologia przekazywania obrazu, wpływanie na poziom wytwarzania w organizmie hormonu odpowiadającego za socjalizację i dobre samopoczucie. Tekst niezwykle ciekawy, a mądre wdrożenie zmian, o których pisze Autorka, warte przyswojenia.

Prof. Monika Kaczmarek-Śliwińska z Uniwersytetu Warszawskiego w tekście *Edukacja medialna w dobie obecnej przestrzeni medialnej* podkreśla, że współcześni odbiorcy środków przekazu stają się także nadawcami, co zobowiązuje ich do nabywania odpowiednich kompetencji, by w sposób bezpieczny i odpowiedzialny poruszać się w „*nowych przestrzeniach medialnych*” (s. 45). Tekst ten godny jest uwagi ze względu na fakt wyszczególnienia reguł właściwych edukacji medialnej, która jest „*procesem trwającym całe życie, dlatego wzbudzenie motywacji w studentach jest celem prymarnym*” (s. 49), co więcej może być też okazją do współpracy międzypokoleniowej.

W części drugiej ks. dr Paweł Kaszuba omawia w tekście *Potrzeba edukacji medialnej odbiorców i użytkowników wirtualnego świata* sytuację najmłodszych, którzy „nie znają świata innego niż ten przeniknięty cyberprzestrzenią i wirtualną rzeczywistością” (s. 55), co wyzwala palącą *konieczność edukacji medialnej, która obejmowałaby uczniów na wszystkich szczeblach nauczania szkolnego* (s. 55). Chodzi więc o uformowanie młodych ludzi w taki sposób, by mając kompetencje, odpowiedzialnie posługiwali się mediami nowymi. Autor niezwykle sugestywnie – co warto docenić – kładzie nacisk na formowanie sumień, które nie są pendreivami, które podłączone do komputera wyświetlają gotowy program, lecz przyjmują postać gitar, a gitara wtedy wydaje piękne dźwięki gdy jest nastrojona, a jej strojenie nie jest czynnością jednorazową, lecz permanentnie powtarzaną.

Dr Bartosz Łukaszewski z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w ciekawym artykule *Cyfrowe szanse, cyfrowe zagrożenia. Singularity czy regulacjonizm?* zwrócił uwagę na szanse i zagrożenia związane z szeroko pojętą digitalizacją. Autor zauważył, że wielu założycieli różnych firm tworzących nowe technologie domaga się *wprowadzenia moratorium technologicznego* (s. 82), gdyż *im częstsze korzystanie*

z mediów społecznościowych, tym większa skłonność do nieadekwatnej, zaniżonej oceny własnej osoby (s. 82).

Dr Jagoda Stampór-Świdorska z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w artykule *Oddziaływanie mediów na dzieci i młodzież – wybrane aspekty rozwojowe wpływu mediów i zasady funkcjonowania w świecie medialnym* zauważyła, że wiele osób młodych postrzega Internet jako rzeczywistość, która może zastąpić solidne wykształcenie, a zdobywanie rzetelnej wiedzy nie jest już takie niezbędne do osiągnięcia sukcesu edukacyjnego (s. 88). Dlatego w takiej konfiguracji wielką rolę do spełnienia mają rodzice, opiekunowie i wychowawcy, by w procesie korzystania z mediów nowych wychować odpowiedzialnych ludzi umiających być osobami pełnymi empatii i wiary.

W trzeciej części dr Aleksandra Urzędowska z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w artykule *Kompetencje leksykalne użytkownika mediów cyfrowych. Rozważania o służebnej roli mediolingwistyki w edukacji medialnej* porusza problem konieczności rozwijania leksykalnych kompetencji językowych użytkowników *digital media* (s. 102). Warto zauważyć, że odbiorcy i nadawcy w tradycyjnym znaczeniu różnią się warsztatem w procesie uczestniczenia w mediach. Tymczasem w nowych media ta rzeczywistość po prostu się przenika, a nawet zaciera. Oznacza to, że trzeba posiadać umiejętności rozumienia i tworzenia komunikatów.

Mgr Anna Chmura z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II i mgr Faustyna Zaleśna z Politechniki Krakowskiej w artykule *Dwie strony medalu. O zagrożeniach sieciowych* zauważają, że cyfryzacja i nowe technologie stanowią otaczający człowieka świat, co oznacza, że trzeba zwrócić uwagę także na aspekt bezpieczeństwa w sieci, gdyż tylko takie podejście do problemu staje się kluczem do społeczeństwa informacyjnego.

Część czwartą niniejszej publikacji stanowi cykl debat i filmów o edukacji medialnej w zakresie – etyki, socjologii, komunikacji społecznej, dziennikarstwa, prawa, ekonomii i zarządzania. W tekście wprowadzającym w debaty eksperckie *Media Talk – debaty eksperckie o edukacji medialnej jako element współpracy środowiska naukowego z mediami i otoczeniem społeczno-gospodarczym* dr hab. Klaudia Cymanow-Sosin, Dr Piotr Cymanow i dr Łukasz Paluch podkreślili, że poruszanie się w świecie cyfrowym zobowiązuje do odpowiedniego przygotowania się i uzyskania właściwych kompetencji, które zapewnia edukacja medialna. Kompetencje medialne charakteryzują bowiem świadomego i aktywnego odbiorcę przekazu medialnego. Tylko w świetle odpowiednich kompetencji można z satysfakcją i bezpiecznie poruszać się w przestrzeni nowych mediów. Na marginesie warto dodać, że pomysł debat eksperckich budzi uznanie, a sposób ich przeprowadzenia wzbudza podziw i respekt.

W pierwszej debacie *Nowe media – nowy sposób myślenia* wzięli udział: dr hab. Klaudia Cymanow-Sosin, red. Marcin Makowski, mgr Dawid Kaczmarczyk, a debatę

prowadził red. Jacek Bańka. Całość dyskusji skoncentrowała się wokół trzech zagadnień: społeczno-ekonomicznej, technologicznej i w perspektywie użytkownika współczesnych mediów. W dyskusji ukazywano szanse, deficyty i zagrożenia. W drugiej debacie *Nowe media – jak być bezpiecznym w Sieci?* wzięli udział: dr Bartosz Łukaszewski, mec. Karol Pietras, dr Marcin Kędzierski, a całość prowadziła red. Anna Chmura. W trakcie dyskusji zwrócono uwagę na zasady, *jakimi powinien się postugiwać świadomy użytkownik mediów* (s. 136).

W trzeciej debacie *Edukacja do mediów – etyka w mediach* wzięli udział: ks. prof. dr hab. Michał Drożdż, ostatecznie z powodu choroby Profesora zastąpił go ks. dr Maciej Radej, ks. dr hab. Robert Nęcek, prof. UPJPII, red. nac. Radia Kraków Mariusz Bartkiewicz, a całość prowadziła dr hab. Klaudia Cymanow-Sosin. Uczestnicy debaty zwrócili uwagę na konieczność edukacji medialnej już od najmłodszych lat, jednocześnie stwierdzając, że sztuczna inteligencja stająca się coraz bardziej popularną płaszczyzną życia jest dla człowieka wyzwaniem i jednocześnie zadaniem.

W ramach *Media View – Cykl filmów o zasadach edukacji medialnej w zakresie: etyki, socjologii, komunikacji społecznej, dziennikarstwa, prawa, ekonomii i zarządzania* dr hab. Klaudia Cymanow-Sosin, dr Łukasz Paluch i dr Piotr Cymanow zwrócili uwagę na dobrze skonstruowaną strukturę edukacji, którą tworzą – *nauczyciel, uczniowie, materiał nauczania i środki dydaktyczne, do których zalicza się współcześnie także media edukacyjne* (s. 152). W tym kontekście przeprowadzono sześć debat eksperckich:

- *FILM 1: Edukacja Medialna – MediaView#1.* Udział wzięła: prof. dr hab. Iwona Hofman, prezes PTKS. W rozmowie – którą prowadziła dr hab. Klaudia Cymanow-Sosin podkreślono rangę edukacji medialnej wymagającej „interdyscyplinarnej refleksji opartej na świadomości rosnącego znaczenia nowych mediów i komunikacji zapośredniczonej” (s. 156-157).
- *FILM 2: Edukacja Medialna – MediaView#2.* Udział wzięła: dr hab. Monika Przybysz, prof. UKSW. W rozmowie poruszono zmienne „wpływające na poziom medialnej konsumpcji”, a dodatkowo wskazano *na konieczność podjęcia konkretnych działań z zakresu edukacji medialnej* (s. 157).
- *FILM 3: Edukacja Medialna – MediaView#3.* Udział wzięła: dr hab. Monika Kaczmarek-Śliwińska. Natomiast w rozmowie próbowano przygotować tezy związane z zasadnością rozwijania obszaru media literacy, zarówno w formie edukacji formalnej, jak i nieformalnej (s. 161).
- *FILM 4: Edukacja Medialna – MediaView#4.* Udział wziął: dr Bartosz Łukaszewski. W rozmowie poruszono zagadnienie sposobów *prawidłowego użycia mediów w pracy z różnymi grupami społecznymi, co stanowi kompendium wiedzy na temat budowania kontaktów międzypokoleniowych w świecie nowych mediów* (s. 163).

- *FILM 5: Edukacja Medialna – MediaView#5*. Udział wzięli: dr Łukasz Paluch, dr Piotr Cymanow. W dyskusji zwrócono uwagę między innymi na ważną rolę jaką pełnią obecnie nowe media, w tym szczególnie media społecznościowe w procesie dokonywania wyborów ekonomicznych przez młodych Polaków (s. 167).
- *FILM 6: Edukacja Medialna – MediaView#6*. Udział wzięli: o. dr Marcin Ciechanowski, paulin. W dyskusji poruszono między innymi problematykę duchowego spojrzenia na media, a celem Kościoła jest umieć wykorzystać media w procesie głoszenia Ewangelii i nauki Kościoła.

Niewątpliwie przedstawiona do recenzji książka pod tytułem *Edukacja Medialna – zasady funkcjonowania w świecie nowych mediów* pod redakcją Pani profesor Klaudii Cymanow-Sosin zasługuje na uznanie z dwóch ważnych powodów: uzupełnia lukę na rynku wydawniczym w zakresie edukacji medialnej i stara się zachęcić Czytelnika do wzięcia spraw medialnych w swoje własne ręce. Dodatkowo recenzowana publikacja wpisuje się w kształt dydaktyki medialnej i może stanowić dobry punkt odniesienia nie tylko dla studentów dziennikarstwa, komunikacji społecznej czy pedagogiki, ale także jako wartość dodana może być świetnym uzupełnieniem dla studentów teologii. Nic tylko polecić tę książkę powszechnej uwadze i szeroko ją promować.